

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKIOTLARIDA XORIJIY TILLARNI O'QITISHNING ZAMONAVIY METODIKASI

**Madaliyeva Xurshida Ulug'bek qizi,
Qo'qon universiteti Maktabgacha ta'lim yo'nalishi 1-ko'rs talabasi,
Muborakxon Ganiyeva, Qo'qon universiteti
Ta'lim sifati nazorat qilish departamenti boshlig'i, p.f.n.**

Annotasiya: Ushbu maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarga ingliz tilini o'rgatish metodikasi yoritib berilgan. Bolalarning yoshidan kelib chiqqan holda zarur bo'lgan zamonaviy o'qitishning ko'rish, o'rganish, harakat, tinglash orqali o'rganish usullarini o'z ichiga qamrab olgan.

Kalit so'zlar: maktabgacha yoshdagi bolalar o'yinlarning tasnifi, maktabgacha pedagogika, maqsad, vazifalar, ingliz tilini o'zlashtirish, bolalarning psixologik xususiyatlari, vizual idrok orqali o'rganish, tinglash orqali o'rganish.

Bugungi kunda ingliz tilini o'rganish zamonaviy pedagogikaning muhim va istiqbolli vazifalaridan biri hisoblanadi. Xorijiy tillarni bilish ko'nikmasi professional ta'limning ajralmas qismlaridan biri bo'lib bormoqda. Bu maktabgacha ta'lim jarayonini ham chetda qoldirgani yo'q. Ayniqsa, maktabgacha yoshdagi bolalarda chet tilini o'rgatish, ular uchun zarur bo'lgan o'quv qo'llanmalar, uslubiy ishlanmalarni tayyorlash, ingliz tilini o'rgatish bo'yicha metodlarni tanlash, maqsad va vazifalarni belgilash masalalari maktabgacha ta'lim muassalaridagi dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi.

Tilni o'rganish uzoq vaqt talab qiladigan murakkab jarayon bo'lib, o'qituvchi va ota-onalardan ehtiyotkorlik bilan tashkillashtirishni talab qiladi. Ingliz tilini o'qitish amaliyotida ko'plab o'quv qo'llanmalar, uslubiy ishlanmalar, ingliz tilida turli o'yinlarni o'tkazish uchun materiallar qo'llaniladi.

Bolaga o'z ona tili bilan bir vaqtda chet tilini ham o'rgatish katta mehnatni talab qiladi. Har bir ta'lim dargohi bu jarayonga an'anaviy va noan'anaviy tarzda yondashadi. Natija esa yillar o'tib ma'lum bo'ladi.

Ingliz tilini o'rgatishning barcha asosiy komponentlari (o'qitish maqsadi, metod va vositalari, o'quv fan mazmuni) bir-birlari bilan chambarchas bog'liqligi, ingliz tiliga o'rgatishning maqsadi muomala asoslarini yaratishga, o'z fikrini erkin bayon qilish va oddiy kommunikativ vaziyatlarda suhbat olib borish malakalaridan iborat. Shundan kelib chiqqan holda birinchi navbat ta'lim mazmuni va uning tarkibini kengaytirish va chuqurlashtirish, xususan bu mazmunga nafaqat bilim, ko'nikma va malaka, balki umuminsoniy madaniyatini tashkil qiluvchi ijodiy faoliyat tajribasi, tevarak-atrofga nisbatan munosabatlarini ham kiritish masalasi katta ahamiyat kasb etadi. Ta'lim jarayonida nutq faoliyatining tinglab tushunish, gapirish, o'qish va yozishlardan iborat ko'nikmalarini shakllantirishga bo'ysundirilgan bo'ladi.

Shuning uchun xam bog'cha bolalarini ingliz tilida muloqotga kiritish jarayonida didaktik o'yinlar muxim ahamiyat kasb etadi. Bunday o'yinlar bolalarga nafaqat quvonch, zavq, xuzo'r, roxat va xo'rsandchilik bag'ishlaydi, balki ingliz tilini o'rganishlarida cheksiz qiziqish o'yg'otadi. Mazkur faoliyat yordamida ular bosqichma-bosqich ijtimoiylashadilar. O'yinlarda o'zbek xalqining barqaror an'analari, xarakter me'yorlari o'z aksini topadi.

O'yinlarga xos bo'lgan bir qator didaktik xolatlar mavjud. Ular qo'yidagilar:

- pedagogikada o'yinlar to'rtli yoshdagi bolalarning mustaqil faoliyatini rivojlantirish shakli sifatida namoyon bo'ladi;
- o'yinlar bolalar faoliyatining erkin shakli bo'lib, mazkur jarayonda ular atrof-olamni anglaydilar, o'rganadilar, shaxsiy ijodiy faoliyatlari uchun qulay sharoitga ega bo'ladilar, mustaqil bilish va o'z faoliyatlarini jadal tarzda namoyon qilish imkoniyatini ko'lga kiritadilar;

- o'yinlar bolalar uchun rivojlanish amaliyoti hisoblanadi;
- o'yinlar jarayonida bolalar aql-idrokka tayangan xolda ijod qiladilar, o'z imkoniyatlari va ijodiy faoliyatlarini namoyon etadilar.

Ingliz tilini o'yin orqali o'rgatish borasida ko'p muloxazalar mavjud bo'lib, bunda o'yin faqat vaqtni o'tkazish uchun va uni mashg'ulot xonasidan tashqarida o'ynalgani ma'qul deb xisoblanadi. Ammo bolalarga ingliz tilini o'rgatish vaqtida didaktik o'yinlardan foydalanish samarali natija berib, ingliz tilida so'zlashish xususiyatlarini rivojlantirishga sabab bo'ladi. O'yin shunday kuchga egaki, u nafakat bolalarning kayfiyatini kutara oladi, balki ularga xorijiy tilni o'rganishlarida ruxiy kuch bagishlay oladi.

Didaktik o'yinlardan foydalanishda quyidagi metodik talablarni e'tiborga olish talab qilinadi:

1. O'yinlardan mashg'ulot va mashg'ulotdan tashqari mashg'ulotlar jarayonida foydalanish mumkin. Buning uchun bolalarni qiziqtiridigan va ularning yosh xususiyatlariga mos keladigan o'yinlarni tanlab olish zarur.

2. Mashg'ulotlar jarayonida o'yinlarga 15-20 daqiqa vaqt ajratish mumkin.

3. Har bir o'yinni o'tkazishda avval unga puxta tayyorgarlik ko'rilishi xamda mashg'ulot mazmuni bilan uzviy bog'langan bo'lishi lozim.

Ingliz tilini o'rgatish va o'rganish uzoq va mukammal jarayon. U kishidan muntazam mexnatni va o'z ustida ishlashni talab qiladi. Og'zaki nutq malakalarini o'stirish uchun ingliz tilini o'qitish jarayonida xar xil interfaol o'yinlarni qo'llash, mashg'ulotni zerikarli emas, aksincha, qiziqarli va sevimli mashg'ulotga aylantirishi aniq.

Interfaol o'yinlar orqali ingliz tilini o'rganuvchi bolalar o'zlarini ancha erkin tutadilar, xatto o'yatchan bolalarni ham ushbu o'yinlarda qatnashishga undaydi. Interfaol o'yinlarni, ayniqsa, grammatika va suz boyligini orttirish jarayonida qo'llash samarali natija beradi. Ammo bu o'yinlarni qo'llashdan oldin pedagog bolalarga o'yindan ko'zlangan maqsadni, o'yin qoidalarini aniq tushuntirishi va o'tilayotgan mavzu bilan chambarchas bog'lashi kerak.

Interfaol o'yinlar bolalarning tasavvuri, zexni, xotirasi va narsa buyumlarga bo'lgan e'tiborini oshiradi. Bolalarga til o'rgatishda to'rli o'yin turlaridan foydalanish ijobiy samara beradi. Masalan, yakka individual, juftli, guruhli, ommaviy o'yinlar yoki rolli, tashkiliy kommunikativ, ijodkorlikka yo'naltiruvchi, intellektual musobaqaga asoslangan, didaktik, yo kompyuterli o'yinlar shular jumlasiga kiradi.

Ta'limning zamonaviy texnologiyalarida bir nechta interfaol metodlar bo'lib, ular ingliz tili mashg'ulotlarining samarali darajada o'tilishini ta'minlaydi.

Didaktik o'yinlar ingliz tili mashg'ulotining samaradorligini oshirishga yordam beradi. Bular, "O'zim tekshiraman", "Tez javob", "Rasmlar", "Pantomima", "Harflarni top" o'yini, "Sirli so'z", "Zanjir", "O'yin topishmoq" va boshqalar.

Shuni xulosa qilib aytib o'tish kerakki, farzandlarimiz yetuk kadr bolib yetishlarida avvalo, maktabgacha talimning o'rni ahamiyatlidir. Biz ularni zamonaviy texnologiyalar va zamonaviy ta'lim tizimi bilan taminlashimiz talab etiladi. Maktabgacha talim jamiyatdagi har bir inson ildizlarining rivojlanishi, ularning kelajakda ona yurtiga munosib farzand, kuchli shaxs bo'lib voyaga yetishlarida ham katta ahamiyatga ega. Biz farzandlarimiz ta'limiga ko'proq etibor berishimiz, zamonaviy shart-sharoitlar yaratishimiz, yangi-yangi usullar orqali ularning o'rganishlariga ko'maklashishimiz zarur.

Shuning uchun ham bolalarimizga yoshligidan ta'lim berib borishimiz, o'qishga qiziqtirishimiz, jamiyatimizdagi har bir bolani nazardan chetda qoldirmasligimiz, o'rganishga qiynalgan bolalar bilan ham alohida shug'ullanishimiz, to'rli xil qiziqarli o'yinlar bilan e'tiborlarini tortishimiz, chet tillarini o'rgatish davomida muntazam rag'batlantirib borishimiz ularni kelgusidagi ta'limlari uchun dastlabki qadam bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Эргашева Г., Жабборова Д., Эргашева Х. Мактабгача таълим ташкилотларида инглиз тилини ургатиш методикаси. Ўқув қўлланма. Наманган. 2021.
2. Kanton Aargou. Fremdsprachen Lernen und Lehren. Englisch an der Primarschule. Leipzig-2017. S. 238—239.
3. Eine neue Aufgaben - und Leistungsbewertungskulto'r, U. Gibitz in:Neue Wege im Fremdsprachenunterricht am Beispiel des Rahmenplans für den Englischunterricht in der Orientierungsstufe, L. I. S. A. Schwerin 2001.
4. Ganiyeva M. YANGI O 'ZBEKISTON TARAQQIYOTIDA TA'LIM FALSAFASI //Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences. – 2022. – Т. 2. – №. Special Issue 23. – С. 131-136.
5. Ganiyeva M. “Шахс ва жамият” ўқув фанида таълим сифатини оширишнинг муҳим масалалари (Ўрта махсус, касб-хунар таълими муассасалари мисолида) //Архив научных исследований. – 2020.